herpy

GEKONY

Northern sand gecko

Tropiocolotes tripolitanus

Jeden z najmniejszych gekonów świata: piaskowobrązowy, drobno nakrapiany, z białym końcem ogona, mierzy zaledwie 5-7 cm razem z ogonem. Pochodzi z Sahary i suchych obszarów Afryki Północnej, jest aktywny o zmierzchu i w nocy, żyje spokojnie w grupach i można go trzymać w terrarium o wymiarach już od 20 × 20 × 20 cm.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Stenodactylus tripolitanus; Tropiocolotes apoklomax; Tropiocolotes occidentalis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**5-7 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Pustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**20 × 20 × 20 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**26-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**35-45 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**30-50%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**Pojedynczo, w parach, jeden samiec z kilkoma samicami lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**60-90 dni** przy 28-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Tropiocolotes tripolitanus jest gatunkiem typowym rodzaju *Tropiocolotes* i jednym z najmniejszych gekonów. Gatunki z tego rodzaju osiągają najwyżej 29-40 mm od pyska do kloaki, a z ogonem mierzą około 5-7 cm. Ciało jest smukłe i nieco wydłużone, a ogon stosunkowo długi, z białym końcem. Ubarwienie jest piaskowobrązowe z drobnymi, gęstymi kropkami. Łuski grzbietowe są wyraźnie kilowate, przez co zwierzę wygląda na szorstkie, podczas gdy *Tropiocolotes steudneri* jest gładszy, masywniej zbudowany i ma większe plamy. Oczy mają pionową źrenicę, palce są wolne i pozbawione lamelek przylgowych, a przed kloaką nie ma porów.

Gatunek opisał Wilhelm Peters w 1880 roku, a jego nazwa pochodzi od Trypolitanii w Libii, gdzie znaleziono okaz typowy. Nazwa rodzajowa utworzona jest z greckich słów oznaczających kil i nakrapianą jaszczurkę. Oprócz formy typowej opisano dwie formy: *occidentalis* z Sahary Zachodniej i Mauretanii oraz *apoklomax* z Mali, jednak nie ma zgody co do tego, gdzie

przebiegają granice między nimi. Pod względem genetycznym gatunek składa się z kilku linii i może zostać podzielony na kilka gatunków. *Tropiocolotes algericus* z Maghrebu i *Tropiocolotes somalicus* z Somalii uznaje się dziś za odrębne gatunki. W handlu gatunki z tego rodzaju są mylone, więc oznaczenie gatunku nie zawsze jest pewne.

IUCN klasyfikuje gatunek jako najmniejszej troski (LC). Długość życia nie jest udokumentowana; 5-10 lat to szacunek oparty na innych małych gekonach. Gatunek należy do najczęściej spotykanych w handlu gekonów karłowatych, ale większość zwierząt pochodzi z odłowu, a rozmnaża się co roku tylko nieliczne.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Tropiocolotes tripolitanus występuje na dużej części Sahary i na przyległych suchych obszarach: w południowym Maroku, Saharze Zachodniej, Algierii, Tunezji, Libii, Egipcie, Mauretanii, Mali, Nigrze i Czadzie. Stwierdzenia z Sudanu są prawdopodobnie błędne, a Somalia przypada na *Tropiocolotes somalicus*, dlatego tych dwóch krajów nie zaznaczono na mapie.

Zasięg jest duży, ale nie w pełni wyjaśniony, a zarejestrowane stwierdzenia mogą zawierać błędne oznaczenia, ponieważ gatunki z tego rodzaju są do siebie podobne.

> **Naturalny zasięg:** Maroko, Sahara Zachodnia, Algieria, Tunezja, Libia, Egipt, Mauretania, Mali, Niger i Czad.

ŚRODOWISKO

Tropiocolotes tripolitanus żyje na suchych, kamienistych i piaszczystych obszarach Sahary. Zwierzęta prowadzą naziemny tryb życia i szukają schronienia w norach w ziemi, pod kamieniami i między korzeniami palm daktylowych. W ciągu dnia chowają się przed słońcem, a wychodzą o zmierzchu. Klimat jest bardzo gorący i suchy, z niemal zerowymi opadami, upalnymi latami, łagodnymi zimami i dużymi różnicami między dniem a nocą. Temperatury i wilgotności w kryjówkach nie mierzono.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Tropiocolotes tripolitanus i *Tropiocolotes steudneri* hoduje się tak samo, a większość dostępnej wiedzy o utrzymaniu gatunków z tego rodzaju opiera się właśnie na tych dwóch gatunkach.

Parę można trzymać w terrarium o wymiarach 20 × 20 × 20 cm (długość × szerokość × wysokość). To wymiary minimalne, a większe terrarium jest korzystniejsze: zwierzęta są bardzo aktywne, a większa powierzchnia dna daje miejsce na więcej kryjówek i wyraźną różnicę między ciepłą a chłodną strefą. Gatunki z tego rodzaju najlepiej czują się w grupie i do sześciu dorosłych osobników można trzymać razem w terrarium o długości 50 cm. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, ale odrobina wysokości z kamieniami i korą urozmaica przestrzeń.

Najlepiej użyj terrarium szklanego z siatką w pokrywie, aby ciepło z lampy mogło uchodzić, a dno pozostawało chłodne. Jako podłoże sprawdza się czysty piasek z dodatkiem odrobiny ziemi lub gliny, a jeden róg utrzymuj lekko wilgotny jako miejsce do składania jaj. Połóż płaskie kamienie, łupek lub korę korkową jako kryjówki zarówno w ciepłej, jak i w chłodnej strefie. Ciężkie kamienie muszą stać bezpośrednio na dnie terrarium, a nie na piasku, żeby się nie osunęły, gdy zwierzęta będą pod nimi kopać. Kryjówka z wilgotnym mchem zapewnia miejsce do linienia. Pokrywa musi szczelnie przylegać, bo zwierzęta są małe i szybkie.

TEMPERATURA

Utrzymuj w dzień 26-30 °C i niewielkie miejsce wygrzewania o temperaturze 35-45 °C na jednym końcu, mierzonej na płaskim kamieniu pod lampą. Rodzaj ten jest bardzo ciepłolubny: przy punktowym grzaniu od góry zwierzęta są aktywniejsze, więcej jedzą i składają jaja o lepiej uwapnionej skorupce niż przy samej macie grzewczej. W małym terrarium spot musi być słaby, np. mała żarówka halogenowa, i sterowany termostatem, a chłodny koniec musi pozostawać poniżej 30 °C, by zwierzęta zawsze mogły uciec od ciepła. Na noc ogrzewanie się wyłącza, a temperatura może spaść do 20-24 °C. Mierz temperaturę termometrem cyfrowym na obu końcach i termometrem na podczerwień w miejscu wygrzewania.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Powietrze ma być suche, około 30-50 % i nie więcej niż 60 %. Zraszaj część terrarium dwa-trzy razy w tygodniu wieczorem lub wczesnym rankiem: zwierzęta zlizują krople z kamieni i kryjówek, tak jak w naturze zlizują rosę. Utrzymuj mech w jednej kryjówce i podłoże w jednym rogu lekko wilgotne, aby zwierzęta mogły wybierać między wilgotnym a suchym miejscem i bez problemów linieć. Postaw też bardzo płytką miseczkę lub nakrętkę od butelki ze świeżą wodą.

OŚWIETLENIE I UVB

Tropiocolotes tripolitanus jest najaktywniejszy o zmierzchu i w nocy, ale chętnie korzysta z miejsca wygrzewania, a stały rytm dobowy jest ważny. Używaj LED-a lub świetlówki przez 12-14 godzin latem i nieco krótszego dnia zimą, a w nocy utrzymuj w terrarium ciemność. Umieść oświetlenie tak, aby kryjówki leżały w cieniu.

UVB nie jest konieczne, jeśli owady oprósza się wapniem z D3. Słaba świetlówka UVB jednak nie szkodzi i pozwala zwierzętom samodzielnie wytwarzać część witaminy D3.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Tropiocolotes tripolitanus żywi się bardzo małymi owadami i innymi stawonogami, ma duży apetyt i szybką przemianę materii. Podstawą diety są mikroświerszcze i nielotne muszki owocowe, a dla urozmaicenia możesz podawać mszyce, skoczogonki, małe nimfy karaczanów i mini mączniki. Ofiara nie może być dłuższa niż głowa gekona. Karm mało, a często, najlepiej codziennie, po kilka owadów naraz, i usuwaj niezjedzone owady.

Przy większości karmień oprószaj pokarm wapniem, a raz w tygodniu wapniem z D3 i preparatem multiwitaminowym. Samice składające jaja zużywają dużo wapnia, więc przez cały sezon podawaj im go obficie.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Tropiocolotes tripolitanus jest mały, ale bardzo aktywny i zapalczywie poluje, zwłaszcza wieczorem. Mimo dużej liczby zwierząt z odłowu gatunek jest często spokojny i ufny, je na widoku i wychodzi, gdy terrarium zostaje otwarte. Jest nieco bardziej płochliwy i skoczny niż *Tropiocolotes steudneri*. Osobniki dominujące stoją wysoko na wyprostowanych nogach, a podporządkowane trzymają ciało nisko i poruszają się powoli. Zdenerwowane zwierzę macha ogonem, po czym często szybko ucieka do kryjówki. Dzięki wyraźnej mowie ciała do walk dochodzi rzadko.

Gatunki z tego rodzaju są wobec siebie pokojowo nastawione i najlepiej trzymać je w grupach, także z kilkoma samcami. Zwierzęta w grupie powinny być mniej więcej tej samej wielkości, a pojedynczego osobnika można też trzymać samego. Obserwuj, czy któreś zwierzę nie jest gnębione. Zwierzęta z odłowu są po przybyciu często odwodnione i wychudzone; zapewnij im wodę, pokarm i spokój, a zwykle dobrze dochodzą do siebie. Bierz zwierzęta do ręki jak najrzadziej: skaczą nieprzewidywalnie, a za ogon nie wolno ich chwytać nigdy.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce nawołują w nocy cichymi, piszczącymi dźwiękami i jest to najłatwiejszy sposób ich rozpoznania. Jak u innych gekonów dorosłe samce mają dwa zgrubienia u nasady ogona, a samice są tylko o 2-3 mm dłuższe od samców. U ciężarnych samic jajo widać przez brzuch. Wiek i masa ciała w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla *Tropiocolotes tripolitanus*.

GODY I KOPULACJA

Tropiocolotes tripolitanus nie potrzebuje zimowania, a samice składają jaja bez szczególnego cyklu, głównie w półroczu letnim. Kilka samców w grupie daje znacznie więcej zapłodnionych jaj niż jeden samiec z kilkoma samicami, a samce nie walczą ze sobą. Samice z odłowu są w chwili zakupu często już zapłodnione i ciężarne, więc jaja mogą pojawić się w ciągu kilku tygodni.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle jedno duże jajo o twardej skorupce naraz; gatunki z tego rodzaju mogą też składać dwa. Jajo jest duże w stosunku do samicy i przed złożeniem widać je przez brzuch. Samica składa jaja mniej więcej co cztery tygodnie przez całe lato, do sześciu razy w roku. Jaja są składane dość otwarcie lub płytko zakopywane w piasku, najchętniej w wilgotnym rogu. Inne samice łatwo je wykopują, więc przenieś jaja do inkubatora, nie obracając ich.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

INKUBACJA

Umieść jajo w małym zamkniętym pojemniku z kilkoma otworami wentylacyjnymi na suchym lub tylko lekko wilgotnym wermikulicie albo piasku. Jaja gekonów o twardej skorupce nie znoszą mokrego podłoża i nie pobierają wody. W temperaturze 30 °C wyklucie następuje po około 60 dniach; w 28 °C może to potrwać nawet do trzech miesięcy. Nie wiadomo, czy temperatura wpływa na płeć młodych.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są w chwili wyklucia bardzo małe. Mogą dorastać razem z rodzicami przy dokładnie takiej samej opiece i często daje to najsilniejsze młode; młode odchowywane osobno na macie grzewczej łatwo stają się słabe. Wymaga to obfitości pokarmu odpowiedniej wielkości, aby młode nie przegrywały konkurencji. Pierwszym pokarmem są skoczogonki, mszyce, nielotne muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze, oprószone wapniem z D3.

Młode można też odchowywać osobno w małym pojemniku, urządzonym jak terrarium dorosłych, z grzaniem od góry, wilgotną kryjówką i codziennym karmieniem. Pilnuj, aby wszystkie młode dostawały jedzenie, i rozdziel je, jeśli któreś przegrywa konkurencję.

Zdrowie i częste błędy

U tego rodzaju nie udokumentowano żadnych szczególnych chorób. Typowe problemy są takie same jak u innych małych gekonów pustynnych:

- Odwodnienie w zbyt gorącym i suchym terrarium bez wilgotnej kryjówki. Zapewnij wilgotną kryjówkę, regularnie zraszaj i zawsze miej wystawioną wodę.
- Przegrzanie w małym terrarium, jeśli spot nie jest sterowany termostatem lub brak chłodnej strefy.
- Zmiażdżone jaja i przygniecione zwierzęta, jeśli ciężkie kryjówki i kamienie stoją na piasku, pod którym zwierzęta kopią. Ustawiaj je bezpośrednio na dnie.
- Niedobór wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u samic składających jaja. Dobrze zaopatrzone zwierzęta mają wyraźne białe woreczki wapniowe na szyi; jeśli ich brak lub jaja mają cienką skorupkę, potrzeba więcej wapnia.
- Pasożyty, zwłaszcza u zwierząt z odłowu. Zleć badanie próbki kału.
- Stres u świeżo zakupionych zwierząt. Zapewnij im na początku spokój, ciemność i kryjówki.
- Niedożywienie u młodych, które przegrywają konkurencję z większymi zwierzętami.

Zdrowe zwierzę jest żwawe wieczorem i w nocy oraz ma pełny ogon. Zwróć się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon chudnie, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osłabiony.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.